

JOAN F. MIRA

“Una llengua, la nostra, no pertany per essència a ningú: pertany als qui en fem part de la vida, als qui l’estimem com un jueu d’Algèria, als qui hi volem deixar algun senyal, als qui en respectem la llei secreta, als qui li faltem al respecte amb tot l’amor que sabem i podem”

Llengua francesa

Mai no m’han impressionat especialment els grans noms del pensament francès de les últimes dècades, filòsofs, sociòlegs o psicoanalistes, Foucault, Lacan, Deleuze, Bourdieu i companyia, que en general he trobat freds i pomposos, molt pagats d’ells mateixos, i amb tendència a confondre el joc verbal amb el real o irreal contingut dels conceptes. Aquests dies, però, la lectura d’unes llargues declaracions de Jacques Derrida m’ha emocionat una mica: està malalt, es fa vell, creu que li queda poca vida, que està ja al final del *sursis*, i pensa en el futur dels seus llibres, reduït potser a un lloc en una biblioteca. Però la seua esperança de supervivència, assegura, és la llengua en què escriu, la llengua francesa. Amb la qual, ell, que va nàixer jueu d’Algèria, té una relació vital i apassionada. Jo vaig participar, explica Derrida, en una transformació extraordinària del judaisme francès d’Algèria. Els meus besavis, diu, estaven encara molt pròxims als àrabs per la llengua, els costums, etc. A finals del segle XIX, la generació següent es va aburgesar: la meua àvia (que es casà quasi clandestinament al pati de darrere de l’ajuntament d’Alger, en ple afer Dreyfus), educava ja les filles com a burgeses parisenques, amb bones maneres i lliçons de piano. Després va ser la generació dels meus pares: pocs intel·lectuals, comerciants sobretot, que explotaven ja una situació colonial fent-se, per exemple, representants exclusius de les grans marques metropolitanas: amb una petita oficina de 10 metres quadrats i sense secretària, es podia representar tot el “sabó de Marsella” a l’Àfrica del nord. Després vingué la meua generació, una majoria d’intel·lectuals: professions liberals, ensenyament, medicina, dret, etc. I gairebé tota aquesta gent se’n va anar a França el 1962. És amb mi, i exagere a penes, que van començar els matrimonis “mixtos”: de manera quasi tràgica, revolucionària, rara i arriscada. I de la mateixa forma que estimo la vida, i la meua vida, estimo allò que m’ha constituït, i el seu element bàsic que és la llengua, aquesta llengua francesa que em van ensenyar a cultivar, l’única de la qual em puc dir més o menys responsable. Per això hi ha en la meua escriptura una manera, no diria perversa, però una mica violenta, de tractar aquesta llengua. Per amor. L’amor en general passa per l’amor a la llengua, que no és ni nacionalista ni conservador, però que exigeix proves. I posar-se a prova. No es pot fer qualsevol cosa amb la llengua, que existeix abans que nosaltres, que ens sobreviu.

Si hom toca la llengua, cal fer-ho de manera refinada, respectant amb la falta de respecte la seua llei secreta. És això, la fidelitat infidel: quan jo violento la llengua francesa ho faig amb el respecte refinat d’allò que crec que és una exigència d’aquesta llengua, en la seua vida, en la seua evolució. No puc llegir sense somriure, de vegades amb menyspreu, aquells que creuen violar, sense amor justament, l’ortografia o la sintaxi “clàssiques” d’aquesta llengua francesa, amb aire ridícul de noi verge amb ejaculació precoç, mentre la gran llengua francesa se’ls mira esperant qui serà el pròxim. Deixar senyal en la història de la llengua francesa, això és el que m’interessa. Visc d’aquesta passió, si no per França, almenys per alguna cosa que la llengua francesa ha incorporat des de fa segles. Supose que si estimo aquesta llengua com estimo la vida, i de vegades més del que l’estima aquest o aquell francès d’origen, és que l’estimo com un estranger que ha estat acollit, i que s’ha apropiat aquesta llengua com l’única possible per a ell. Passió i excés. Una història singular ha exacerbat en mi aquesta llei universal: una llengua no pertany a ningú. No naturalment i per essència. I ací s’acaba la citació i la llarga i improvisada traducció. Una llengua, la nostra, no pertany per essència a ningú: pertany als qui en fem part de la vida, als qui l’estimem com un jueu d’Algèria, als qui hi volem deixar algun senyal, als qui en respectem la llei secreta, als qui li faltem al respecte amb tot l’amor que sabem i podem. I aquesta és la seua eternitat i la nostra única supervivència possible.